



SLOVENSKÁ REPUBLIKA

UZNESENIE

Ústavného súdu Slovenskej republiky

IV. ÚS 539/2023-11

Ústavný súd Slovenskej republiky v senáte zloženom z predsedu senátu Miroslava Duriša a zo sudcov Ladislava Duditša a Libora Duľu (sudca spravodajca) v konaní podľa čl. 127 Ústavy Slovenskej republiky o ústavnej sťažnosti sťažovateľa [REDAKOVANÉ], [REDAKOVANÉ], [REDAKOVANÉ], zastúpeného advokátkou JUDr. Zuzanou Jankoviechovou, M. R. Štefánika 157/45, Považská Bystrica, proti rozsudku Okresného súdu Považská Bystrica č. k. 11 P 47/2021 z 13. októbra 2022 a rozsudku Krajského súdu v Trenčíne č. k. 6 CoP 10/2023 z 30. mája 2023 takto

r o z h o d o l :

Ústavnú sťažnosť **o d m i e t a .**

O d ô v o d n e n i e :

I.

Ústavná sťažnosť sťažovateľa a skutkový stav veci

1. Sťažovateľ sa ústavnou sťažnosťou doručenou ústavnému súdu 10. augusta 2023 domáha vyslovenia porušenia základného práva na rodičovskú výchovu a starostlivosť podľa čl. 41 ods. 1 a 4 Ústavy Slovenskej republiky (ďalej len „ústava“), základného práva na súdnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 ústavy, ako aj práva na spravodlivé súdne konanie podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd (ďalej len „dohovor“) a práv podľa čl. 8 ods. 1 a čl. 9 ods. 3 Dohovoru o právach dieťaťa rozsudkom Okresného súdu Považská Bystrica (ďalej aj „okresný súd“) č. k. 11 P 47/2021 z 13. októbra 2022 (ďalej len „napadnutý rozsudok okresného súdu“) a rozsudkom Krajského súdu v Trenčíne (ďalej len „krajský súd“) č. k. 6 CoP 10/2023 z 30. mája 2023 (ďalej len „napadnutý rozsudok krajského súdu“). Zároveň navrhuje, aby ústavný súd napadnuté rozhodnutia zrušil a vec vrátil Okresnému súdu Trenčín, priznal mu finančné zadosťučinenie vo výške 1 000 eur a náhradu trov konania.

2. Z obsahu ústavnej sťažnosti a jej príloh vyplýva, že okresný súd napadnutým rozsudkom z 13. októbra 2022 zrušil úpravu styku sťažovateľa s maloletým synom, ktorý bol upravený skorším rozsudkom okresného súdu č. k. 5 P 42/2017 z 29. januára 2018 (výrok I), právo na náhradu trov konania žiadnemu z účastníkov nepriznal (výrok II) a štátu priznal proti sťažovateľovi nárok na náhradu preddavkových trov vo výške 413,15 eur (výrok III). Proti označeným výrokom I a III

podal sťažovateľ odvolanie, o ktorom rozhodol krajský súd napadnutým rozsudkom z 30. mája 2023 tak, že napadnutý rozsudok okresného súdu potvrdil (výrok I), sťažovateľovi, matke maloletého a maloletemu uložil výchovné opatrenie, a to povinnosť podrobiť sa psychologickému poradenstvu na obdobie šiestich mesiacov (výrok II), a žiadnemu z účastníkov konania nárok na náhradu trov konania nepriznal (výrok III).

3. S účinnosťou od 1. júna 2023 nastali viaceré zmeny v organizácii všeobecných súdov, ich príslušnosti a obvodov (tzv. nová súdna mapa). Podľa § 181 ods. 1 písm. f) zákona č. 371/2004 Z. z. o sídlach a obvodoch súdov Slovenskej republiky a o zmene zákona č. 99/1963 Zb. Občiansky súdny poriadok v znení neskorších predpisov výkon súdnictva, všetky práva a povinnosti vrátane správy majetku štátu, práv a povinností z pracovnoprávných vzťahov a štátnozamestnaneckých vzťahov a iných právnych vzťahov a práv a povinností z osobitných vzťahov sudcov a prísediacich z radov občanov k štátu prechádzajú od 1. júna 2023 z Okresného súdu Považská Bystrica na Okresný súd Trenčín.

II.

Argumentácia sťažovateľa

4. V podstatnom možno námietky sťažovateľa v ústavnej sťažnosti zhrnúť takto: „*Krajský súd v Trenčíne Rozsudkom II potvrdil zrušenie styku Sťažovateľa s maloletým [REDAKOVANÉ] napriek tomu, že súd prvej inštancie sa vôbec vysporiadal so skutočnosťami, ktoré uvádzal vo svojich podaniach a výsluchoch Sťažovateľ - otec maloletého [REDAKOVANÉ], a to, že matka, [REDAKOVANÉ] neustále ľživo obviňovala otca z násilného a protiprávneho konania voči jej osobe, avšak z trestného spisu vedeného na OO Považská Bystrica pod sp. zn. ČVS: ORP-43B/1/PB-PB-2021 takáto skutočnosť nevyplýva. Uvedené si nekriticky osvojil v závere Znaleckého posudku č. 75/2022 aj znalec, ktorý navyše nebol v konaní pred súdom ani vypočutý, rovnako ako ani maloleť [REDAKOVANÉ]. Ak by sa bol Krajský súd ako odvolací súd riadne zaoberal týmito tvrdeniami Sťažovateľa, dospel by k záveru, že tvrdenia matky o agresívnom správaní otca voči jej osobe nie sú pravdivé, že na nevôli maloletého stretávať sa s otcom participuje matka maloletého, ktorá v ňom úmyselne vyvoláva averziu a strach voči otcovi a že neexistuje zákonný dôvod na zrušenie styku otca s maloletým [REDAKOVANÉ]. Z uvedeného dôvodu považuje Sťažovateľ Rozsudok Krajského súdu v Trenčíne v spojení s Rozsudkom Okresného súdu Považská Bystrica sp. zn. 11P/47/2021-134 zo dňa 13.10.2022 za nesprávny, nezákonný a arbitrárny a výklad relevantných právnych noriem zo strany všeobecných súdov považuje za ústavne nekonformný. Sťažovateľ v tejto súvislosti poukazuje aj na konštantnú judikatúru, z ktorej vyplýva, že konflikty medzi rodičmi a obava toho, ktorému dieťa bolo zverené do osobnej starostlivosti zo styku maloletého dieťaťa s druhým rodičom, nemôže byť riešená formou zákazu styku druhého rodiča s dieťaťom (Uznesenie ÚS ČR z 21.6.2005 sp. zn. II. ÚS 251/05). Navyše súd zaviazal Sťažovateľa na náhradu preddavkovaných trov štátu vo výške 413,15 EUR za znalecké dokazovanie, a to i napriek tomu, že znalecké dokazovanie navrhla matka.*

Sťažovateľ vznáša o. i. aj námietku porušenia práva na verejné prerokovanie veci, nakoľko Krajský súd v Trenčíne nenariadil pojednávanie na prerokovanie jeho Odvolania, a preto podľa názoru Sťažovateľa tak konal v rozpore s ustanovením § 385 ods. 1 CSP, podľa ktorého mal obligatórne nariadiť pojednávanie, pretože je/bolo potrebné zopakovať alebo doplniť dokazovanie alebo si to vyžadoval dôležitý verejný záujem. Odvolací súd svojim faktickým postupom porušil podľa

Sťažovateľa jeho ústavné právo na spravodlivý proces zahrňujúce právo na verejné prerokovanie vecí.

Ďalšou námietkou je námietka porušenia práva na riadne odôvodnenie súdnych rozhodnutí - všeobecné súdy podľa presvedčenia Sťažovateľa nedostatočne odôvodnili svoje napadnuté Rozsudky I, II, pretože nezdôvodnili, prečo viaceré výroky založili podľa názoru Sťažovateľa len na subjektívnych pocitoch o neoveriteľných tvrdeniach, ktoré nemajú základ v priebehu dokazovania. Všeobecné súdy podľa Sťažovateľa v odôvodneniach napadnutých Rozsudkov prijali akúsi generálnu premisu, podľa ktorej sú argumenty predložené Sťažovateľom subjektívne alebo nedôvodné bez toho, aby riadne objasnili, z čoho vychádzali, keď daný dôkaz alebo tvrdenie označili za nedôvodné. Sťažovateľ taktiež poukazuje na to, že situácia, v ktorej sa Sťažovateľ ocitol v dôsledku namietaných Rozhodnutí, je pre neho mimoriadne stresujúca, ohrozujúca jeho psychické zdravie.“

III.

Predbežné prerokovanie ústavnej sťažnosti

5. Predmetom ústavnej sťažnosti je tvrdenie sťažovateľa o porušení jeho označených práv napadnutými rozhodnutiami všeobecných súdov, s ktorými vyjadruje svoj nesúhlas a vyčíta im nedostatočné odôvodnenie a arbitrárnosť.

6. V súlade s § 56 ods. 1 zákona č. 314/2018 Z. z. o Ústavnom súde Slovenskej republiky a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon o ústavnom súde“) ústavný súd predbežne prerokoval ústavnú sťažnosť sťažovateľa, pričom posudzoval, či jej prijatiu na ďalšie konanie nebránia dôvody uvedené v § 56 ods. 2 zákona o ústavnom súde.

III.1. K namietanému porušeniu označených práv sťažovateľa napadnutým rozsudkom okresného súdu:

7. Ústavný súd stabilne vo svojej judikatúre týkajúcej sa otázky právomoci ústavného súdu na prerokovanie sťažnosti v konaní podľa čl. 127 ods. 1 ústavy uvádza, že právomoc ústavného súdu poskytnúť ochranu základným právam a slobodám je daná iba vtedy, ak o ochrane týchto práv a slobôd nerozhodujú všeobecné súdy. Ústavný súd sa pri uplatňovaní svojej právomoci riadi zásadou, že všeobecné súdy sú ústavou povolané chrániť nielen zákonnosť, ale aj ústavnosť, a preto je právomoc ústavného súdu subsidiárna a nastupuje až vtedy, ak nie je daná právomoc všeobecných súdov (m. m. IV. ÚS 236/07).

8. Sťažovateľ mal k dispozícii na ochranu označených práv proti napadnutému rozsudku okresného súdu riadny opravný prostriedok (odvolanie), ktorý aj využil. Príslušným súdom na poskytnutie ochrany proti namietanému porušeniu práv sťažovateľa bol v odvolacom konaní krajský súd. Ústavný súd preto konštatuje, že nemá právomoc na prerokovanie ústavnej sťažnosti v časti smerujúcej proti napadnutému rozsudku okresného súdu, a preto ústavnú sťažnosť z tohto dôvodu odmietol podľa § 56 ods. 2 písm. a) zákona o ústavnom súde.

III.2. K namietanému porušeniu označených práv sťažovateľa napadnutým rozsudkom krajského súdu:

9. Z obsahu ústavnej sťažnosti, ako aj navrhovaného petitu vyplýva, že sa sťažovateľ domáha vyslovenia porušenia označených práv aj napadnutým rozsudkom krajského súdu, ktorým bol (okrem iného) potvrdený rozsudok okresného súdu, ktorým bol skôr upravený styk sťažovateľa s maloletým zrušený. Sťažovateľ napadnutý rozsudok krajského súdu považuje za „*nesprávny, nezákonný a arbitrárny a výklad relevantných právnych noriem zo strany všeobecných súdov za ústavne nekonformný*“. Napadnutému rozsudku krajského súdu vyčíta aj jeho nedostatočné odôvodnenie.

10. Podľa ustálenej judikatúry ústavného súdu princíp subsidiarity zakotvený v citovanom čl. 127 ods. 1 ústavy znamená, že ústavný súd môže konať o namietanom porušení sťažovateľových práv a vecne sa zaoberať iba tými ústavnými sťažnosťami, ak sa sťažovateľ nemôže v súčasnosti a nebude môcť ani v budúcnosti domáhať ochrany svojich práv pred iným súdom prostredníctvom iných právnych prostriedkov, ktoré mu zákon na to poskytuje. Namietané porušenie niektorého zo základných práv alebo slobôd teda nezakladá automaticky aj právomoc ústavného súdu na konanie o nich.

11. Zmyslom a účelom uvedeného princípu subsidiarity je to, že ochrana ústavnosti nie je a ani podľa povahy veci nemôže byť výlučne úlohou ústavného súdu, ale je úlohou všetkých orgánov verejnej moci v rámci im zverených kompetencií. Všeobecné súdy sú primárne zodpovedné aj za dodržiavanie tých práv a základných slobôd, ktoré ústava alebo medzinárodná zmluva dotknutým fyzickým osobám zaručuje. Ústavný súd predstavuje v tejto súvislosti *ultima ratio* inštitucionálny mechanizmus, ktorý nasleduje až v prípade nefunkčnosti všetkých ostatných orgánov verejnej moci, ktoré sa na ochrane ústavnosti podieľajú. Opačný záver by znamenal popieranie princípu subsidiarity právomoci ústavného súdu podľa zásad uvedených v § 132 zákona o ústavnom súde (m. m. III. ÚS 149/04, IV. ÚS 135/05).

12. Ústavný súd štandardne vychádza z názoru, že na skúmanie prípustnosti návrhu na začatie súdneho konania, jeho opodstatnenosti, dodržania zákonných lehôt, oprávnenosti navrhovateľa takýto návrh podať, právomoci o ňom konať a rozhodnúť či splnenia iných zákonom ustanovených náležitostí je zásadne príslušný orgán, ktorý rozhoduje o merite návrhu – inými slovami, právomoc konať o veci, ktorej sa návrh týka, v sebe obsahuje právomoc skúmať to, či návrh zodpovedá tým podmienkam, ktoré pre konanie o ňom ustanovuje príslušný procesný kódex. Ingerencia ústavného súdu do výkonu tejto právomoci všeobecných súdov je opodstatnená len v prípade jeho nezlučiteľnosti s ústavou alebo kvalifikovanou medzinárodnou zmluvou (m. m. I. ÚS 74/02, I. ÚS 115/02, I. ÚS 46/03). V tejto súvislosti ústavný súd konštatuje, že uvedené obdobne platí, aj pokiaľ ide o skúmanie prípustnosti návrhu na začatie dovolacieho konania, jeho opodstatnenosti a pod. Následkom toho sa ústavný súd pri posudzovaní otázky o prípustnosti dovolania v zásade obmedzuje, avšak pri predbežnom prerokovaní ústavnej sťažnosti podľa čl. 127 ústavy je vždy povinný preskúmať svoju vlastnú právomoc z hľadiska, či tejto právomoci nepredchádza právomoc iného súdu, ktorý by bol oprávnený sťažovateľovi poskytnúť ochranu pred namietaným porušením ním označovaných základných práv a slobôd.

13. Podľa § 420 písm. f) Civilného sporového poriadku (ďalej len „CSP“) je dovolanie prípustné proti každému rozhodnutiu odvolacieho súdu vo veci samej alebo ktorým sa konanie končí, ak súd nesprávnym procesným postupom znemožnil strane, aby uskutočňovala jej patriace procesné práva v takej miere, že došlo k porušeniu práva na spravodlivý proces.

14. V § 420 CSP sú taxatívne vypočítané procesné vady konania takého stupňa závažnosti, pre ktoré je dovolanie prípustné proti každému rozhodnutiu v merite veci alebo rozhodnutiu, ktorým sa konanie končí. Prípustnosť dovolania podľa § 420 CSP je tak založená na princípe univerzality, čo znamená, že dovolaním možno napadnúť každé rozhodnutie odvolacieho súdu, ktorým sa konanie skončilo, prípadne ktorým sa rozhodlo v merite veci.

15. Obsah normatívneho textu v § 420 písm. f) CSP zakladá prípustnosť a zároveň dôvodnosť dovolania v tých prípadoch, v ktorých miera porušenia procesných práv strany nadobudla intenzitu porušenia ich práva na spravodlivý proces. Pod porušením práva na spravodlivý súdny proces v zmysle tohto ustanovenia treba rozumieť nesprávny procesný postup súdu spočívajúci predovšetkým v zjavnom porušení kogentných procesných ustanovení, ktoré sa vymyká nielen zákonnému, ale aj ústavnému procesnoprávnemu rámcu a ktoré tak zároveň znamená aj porušenie ústavne zaručených procesných práv spojených s uplatnením súdnej ochrany práva.

16. Ide napríklad o právo na verejné prejednanie veci za prítomnosti strany sporu, právo vyjadriť sa k všetkým vykonávaným dôkazom, právo na riadne odôvodnenie rozhodnutia (vrátane vyhodnotenia súladu medzi skutkovými zisteniami a právnymi závermi na jednej strane a vykonanými dôkazmi na strane druhej), na predvídateľnosť rozhodnutia, na zachovanie rovnosti strán v konaní a pod.

17. Z uvedeného vyplýva, že dovolacie konanie sa nenachádza mimo ústavného rámca ochrany základných práv a slobôd vrátane pravidiel spravodlivého súdneho konania podľa ústavy a dohovoru, a preto označené znenie § 420 písm. f) CSP je potrebné interpretovať v tom zmysle, že Najvyšší súd Slovenskej republiky (ďalej len „najvyšší súd“) v dovolacom konaní má zákonom ustanovenú povinnosť posúdiť a následne rozhodnúť s ohľadom na obsah podaného dovolania, či v predchádzajúcich štádiách konania pred všeobecnými súdmi nedošlo k porušeniu základného práva dovolateľa na spravodlivý súdny proces v rozsahu, v akom tomuto základnému právu poskytuje ochranu v rámci svojej rozhodovacej činnosti ústavný súd.

18. Meritórne preskúmanie relevantnej časti ústavnej sťažnosti sťažovateľa ústavným súdom v situácii, keď riadne nevyužil právny prostriedok ochrany svojich základných práv, ktorý mu zákon účinne poskytoval, t. j. nepodal dovolanie z dôvodu vymedzeného v § 420 písm. f) CSP, hoci ho podať mohol a mal, by bolo porušením princípu subsidiarity ako kompetenčného princípu vymedzujúceho vzťah medzi ústavným súdom a sústavou všeobecných súdov, na ktorom je založené rozhodovanie o ústavných sťažnostiach podľa čl. 127 ods. 1 ústavy (m. m. I. ÚS 728/2016). Zo sťažnostnej argumentácie sťažovateľa vyplýva, že právomoci ústavného súdu mala predchádzať právomoc najvyššieho súdu, pretože vzhľadom na obsahový prienik významu normatívneho textu uvedeného v § 420 písm. f) CSP a ústavným súdom judikovaného obsahu základného práva na súdnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 ústavy, resp. práva podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru bola v danej situácii prípustnosť dovolania daná podľa § 420 písm. f) CSP, o ktorom bol oprávnený a aj povinný rozhodnúť najvyšší súd.

19. Skutočnosť, že sťažovateľ mal k dispozícii na ochranu označených práv proti napadnutému rozsudku krajského súdu dovolanie, ktoré riadne nevyužil, založila dôvod na odmietnutie ústavnej sťažnosti v tejto časti ako neprípustnej podľa § 56 ods. 2 písm. d), § 132 ods. 2 zákona o ústavnom súde.

20. Keďže ústavná sťažnosť bola odmietnutá ako celok, rozhodovanie o ďalších procesných návrhoch sťažovateľa v uvedenej veci stratilo opodstatnenie, preto sa nimi ústavný súd už nezaoberal.

P o u č e n i e : Proti tomuto rozhodnutiu ústavného súdu nemožno podať opravný prostriedok.

V Košiciach 24. októbra 2023

Miroslav Duriš
predseda senátu